

LOPPURAPORTTI 2004 - 2008

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO

- 1.1 Perheen talo –yhteistyöhankkeen tausta ja historia
- 1.2 Perheen talo –yhteistyöhankkeen tarve
- 1.3 Yleistä Ylä-Savon seudusta
- 1.4 Perheen talo –yhteistyöhankkeen kehityskaari

2 PERUSTIEDOT YHTEISTYÖKUMPPANEISTA

- 2.1 Mannerheimin Lastensuojeluliiton Iisalmen yhdistys ry
- 2.2 Iisalmen Pelastakaa Lapset ry
- 2.3 Ylä-Savon Ensi- ja turvakotiyhdistys ry
- 2.4 Iisalmen kaupungin lapsi- ja perheohjelma

3 OHJAUSRYHMÄ, YHTEISTYÖRYHMÄ JA ESIMIES

- 3.1 Ohjausryhmän tarkoitus ja tehtävät hankkeessa
- 3.2 Ohjausryhmässä käsiteltäviä ja pöytäkirjaan kirjattavia asioita
- 3.3 Ohjausryhmän velvollisuudet ja kokoonpano

4 HANKKEEN TOIMINTA-ALUE, PÄÄMÄÄRÄ JA TAVOITTEET

- 4.1 Toiminta-alue
- 4.2 Päämäärä
- 4.3 Tavoitteet

5 PROJEKTIN KOHDERYHMÄT

6 TOIMINTATAVAT JA –MENETELMÄT

7 HANKKEEN TOIMINNAT JA TAPAHTUMAT

- 7.1 Vertaisryhmätoiminta
- 7.2 Tukihenkilötoiminta
- 7.3 Turvatuvan avopalvelut
- 7.4 Perhepalvelupiste
- 7.5 Perhekahvila Onni ja Ilona
- 7.6 Perheleiri
- 7.7 Kasvatusaiheiset illat päiväkodeissa

8 YHTEISTYÖ

- 8.1 Yhteistyössä on voimaa-illat
- 8.2 Ylä-Savon Mediakasvatustyöryhmä
- 8.3 Moniammatillinen ennalta ehkäisevän lapsiperhetyön työryhmä
- 8.4 Savonia-ammattikorkeakoulu
- 8.5 Muut työryhmät

9 TIEDOTTAMINEN

10 ARVIOINTI

- 10.1 Hankevastaavan
- 10.2 Ulkoinen arviointi

itsearviointia ja pohdintaa

1. JOHDANTO

Jukka Kuoppamäen ehkä tunnetuinta laulua uudelleen riimitellen (Sininen ja valkoinen) mietin hiljaa mielessäin, mitä hankkeesta kertoisin, kysyjille vastaisin? Kertoisinko kaiken sen, mitä tapahtui ja tehtiin? Kertoisinko, että vertaisryhmissä oli kokoontumiskertoja viiden vuoden aikana yhteensä 850 ja niissä käyntikertoja yhteensä 13 041. Kertoisinko, että hankkeen eri vaiheissa oli yhteensä 123 opiskelijaa harjoitteluissa, projekteissa sekä opinnäytetyöntekijöinä. Kertoisinko äidistä, joka sanoi kerran viikossa kokoontuneen vastasyntyneiden vauvojen ja vanhempien vertaisryhmän olleen heidän perheensä pelastus. Kertoisinko lukuisista yhteistyöpalavereista, joissa juotiin kahvia enemmän kuin laki sallii. Kertoisinko ennaltaehkäisevän lapsiperhetyön moniammatillisen työryhmän perhevalmennuksen pilotin käynnistämisestä. Erään äidin koskettava laulu perheleirin viimeisenä iltana pienessä kivikappelissa tulee myös usein mieleen, jonka haluaisi lukijoille jakaa.

Kertoisinko mediakasvatukseen liittyneistä upeista yhteisistä seminaareista ja vanhempainilloista. Kertoisinko siitä huolesta, kun eräs äiti kertoi poikansa pelaavan väkivaltaisia nettipelejä yömyöhään. Kertoisinko siitä ilosta, mikä syntyi, kun pienen tytön valvottu tapaaminen onnistui eikä äiti ollut humalassa tai siitä suuresta surusta, kun pienen pojan isä ei tullutkaan. Tai tytöstä jonka mielestä kaurapuuro maistui yökylässä ihanalle. Kertoisinko onnistuneista paikallislehtien kanssa tehdyistä lapsiperheille suunnatuista teemaliitteistä. Kertoisinko pienestä pojasta, joka silmiin katsoen tukihenkilötoiminnan alkukartoitukseen liittyvän kotikäynnin yhteydessä kysyi, ”että tullee se varmasti jo tänä iltana, se tuki-ihminen?”. Kunnes tiesin vastauksen.

Tässä loppuraportissa ei kerrata kaikkia niitä tietoja, mitkä on jo kertaalleen vuosittain ilmestyneissä toimintakertomuksissa luettavissa. Tässä loppuraportissa on kuvattu sitä prosessia, miten toiminta sai alkunsa ja miten kumppanuus kolmen suuren valtakunnallisen lastensuojelujärjestön paikallisyhdistysten välillä syntyi. Tämä on raportti kumppanuudesta, vapaaehtoisten ihailtavasta sitoutumisesta ja innostuksesta yhteisen tavoitteen YHDESSÄ LAPSEN PARHAAKSI saavuttamiseksi yhteistyössä julkisen sektorin kanssa. Tämän loppuraportin tavoitteena on valaista lukijaa siitä mitkä olivat ne tekijät, jotka ovat mahdollistaneet näin laajan ja toimivan yhteistyön syntymisen paikallisella tasolla.

1.1 Perheen talo –yhteistyöhanke tausta ja historia

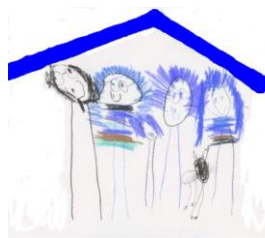
Iisalmen Pelastakaa Lapset ry, Mannerheimin Lastensuojeluliiton Iisalmen Yhdistys ry ja Ylä-Savon Ensi – ja turvakotiyhdistys ry ovat tehneet yhteistyötä perheiden tapahtumien ja koulutustilaisuuksien järjestämisessä 1990-luvulta lähtien. Keväällä 2001 ilmeni, että nämä kolme yhdistystä etsivät itselleen tiloja, jolloin syntyi ajatus yhteisestä Perheen talosta, jonne saman katon alle koottaisiin yhdistysten lapsiperheille tarjoamat palvelut. Vuoden 2001 aikana käytiin tutustumassa useisiin mahdollisiin tiloihin. Samalla keskusteltiin voimavarojen yhdistämisestä toimimisessa iisalmelaisten lapsiperheiden hyväksi ja toimintojen koordinoinnista ja tiedottamisesta yhdistysten kesken. Samalla alettiin suunnitella yhteisen työntekijän palkkaamista.

Alustavaa Perheen talo-hanketta esiteltiin Iisalmen kaupungin päättäjille ja viranhaltijoille 22.8.2001. Iisalmen kaupungissa silloin toimineiden Trio-työllisyshankkeen ja Lippuniemi-projektin työntekijät tulivat mukaan suunnittelemaan Perheen talo –yhteistyöhanketta. Maaliskuussa 2002 Iisalmen Pelastakaa Lapset ry ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton Iisalmen yhdistys ry vuokrasivat Iisalmen Teollisuuskylä oy:ltä yhteisen toimistotilan Iisalmen Naistentalosta. Samasta talosta vuokrattiin samalla myös Mannerheimin Lastensuojeluliiton Iisalmen yhdistykselle tilat perhekahvilaa varten. Ylä-Savon Ensi- ja turvakotiyhdistys ry vuokrasi kaupungilta Karjalankadulla sijaitsevan omakotitalon, jota sanotaan Turvatuvaksi. Perheen talo on käytännössä enemmän abstrakti ilmaus yhteiselle, samoihin tavoitteisiin pyrkivälle lapsiperhetyölle, jota yhteinen hankevastaava koordinoi ja kehittää.

Yhdistysten hallitusten jäsenistä ja kaupungin edustajista koottiin Perheen talo-yhteistyöryhmä, joka kokoontui vuodesta 2001 lähtien puolentoista kuukauden välein. Työryhmän kokoontumiset ovat luoneet pohjaa tiiviin kumppanuuden rakentumiseen. Työryhmä suunnitteli yhteistä Perheen talo-yhteistyöhanketta ja suunnitelman pohjalta jätettiin hankehakemus kokeilu- ja kehittämisprojektia (C-avustus) varten Raha-automaattiyhdistykselle 31.5.2003. Hanke sai myönteisen rahoituspäätöksen joulukuussa 2003 vuosille 2004 – 2006 yhteensä 90 000 euroa. Raha mahdollisti yhden päätoimisen hankevastaavan palkkaamisen. Iisalmen kaupunki sitoutui samalla tukemaan hanketta vuosittaisella 3000:n euron toiminta-avustuksella.

1.2 Perheen talo –yhteistyöhankkeen tarve

Iisalmen seutu on ollut pitkään korkean työttömyyden ja suuren muuttotappion aluetta. Edellisen lamakauden 1990-luvun aikana tapahtunut yhteiskunnallinen rakennemuutos kosketti lapsiperheitä lasten vanhempien ja nuorten työttömyyden kasvuna sekä julkisten tukiverkoston heikentymisenä myös lapsiperheiden etuuksien ja palvelujen osalta. Seudun elinvoimaisuuden ylläpitäminen ja vahvistaminen vaatii kaikkia keinoja ja laajapohjaista yhteistyötä kaikkien sektoreiden kesken. Uusi taantuma on lisännyt työttömyyttä jälleen ja alueelle ei ole pystytty vielä synnyttämään uusia työpaikkoja.

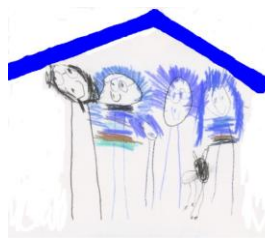
Päihteiden kulutus on Itä-Suomen läänissä maan keskitasoa, mutta päihdehaittojen määrä on kasvussa. Kasvava päihteiden käyttö heijastuu kuntien koko palvelujärjestelmään. Riittävien ja laadukkaiden hyvinvointipalvelujen turvaaminen edellyttää kunnilta hyvää strategista suunnittelua ja kykyä ylittää hallintokuntien rajat ja kuntien ja jopa maakuntien rajat. Suurella osalla Itä-Suomen läänin väestöstä on keskimääräistä alhaisempi tulotaso, mikä lisää köyhien ja syrjäytyneiden määrää. Maksukykyisten kuntalaisten puute aiheuttaa vaikeuksia rakentaa monipuolista yksityistä palvelujen tarjontaa julkisten palvelujen rinnalle. (Itä-Suomen läänin peruspalvelujen tila 2004).

Ylä-Savon alueen sairastavuutta kuvaava indeksiluku on 30 % suurempi kuin koko maassa keskimäärin. (Itä-Suomen läänin peruspalvelujen tila 2004). Psykkinen sairastavuus on Ylä-Savon alueella muuta maata suurempaa, joka näkyy mm. depressio ja psykoosilääkkeiden vuoksi korvausta saaneiden suurempana määränä kuin koko maassa keskimäärin. Samoin poliisin tietoon tulleita väkivaltarikoksia on ilmennyt kuntayhtymän jäsenkuntien alueella keskilukuun verrattuna enemmän.

Vaikka laki velvoittaa kunnan järjestämään yksilö- ja perhekeskeistä lastensuojelua myös avohuollossa eli siis järjestämään ennalta ehkäisevää lastensuojelutyötä, niin sosiaali- ja neuvolatyöntekijöillä ei ole tarpeeksi tarjota riittäviä ja oikea-aikaisia perhekohtaisia tukipalveluja. (Bardy, Salmi & Heino 2001.) Ei ole antaa kotipalvelua, perhetyöntekijää tai tukihenkilöä, jonka voisi lähettää apua ja tukea tarvitsevan perheen luokse sillä hetkellä, kun apua tarvitaan. Toki kunnissa on uuden lastensuojelulain velvoittamina palkattuja joitakin perhetyöntekijöitä avopalveluihin, mutta resurssit ovat kuitenkin riittämättömät.

Tarvitaan uudenlaisia työmuotoja ja kansalaisjärjestöjen voimavarojen yhdistämistä, jotta terve ja turvallinen kasvuympäristö voidaan taata lapsille ja nuorille sekä vahvistaa vanhemmuutta ja edistää lapsiperheiden selviytymistä. Ennaltaehkäisevällä työllä ja varhaisella puuttumisella lapsiperheiden parissa voidaan vaikuttaa psykososiaaliseen syrjäytymiskehitykseen sekä edistää omaehtoista hyvinvointia.

” Perheiden hyvinvointi nyt ja tulevaisuudessa on kaikkien yhteinen asia. Poliittiset päättäjät tekevät usein kipeät ratkaisut, mutta ne peilaavat vallalla olevaa mielipidettä ja usein valitettavan äänekkäimmin näkemyksensä tuomia tahoja. Uskomme, että vaikuttaminen toiseenkin suuntaan on mahdollista, teemme sitä kaikissa yhdistyksissämme! Lisäksi siihen tarvitaan kaikkia äitejä ja isiä, tätejä, kummeja, mummoja, yritysjohtajia, työnantajia, kaikkia meitä, jotka haluamme jokaiselle lapselle tulevaisuuden täynnä luottamusta, toivoa ja iloa!” (Korolainen, Palmu, Vola, 2006.)

1.3 Yleistä Ylä-Savon seudusta

Ylä-Savoon kuuluu kahdeksan kuntaa, joista Iisalmi ja Kiuruvesi ovat kaupunkeja. Muut kunnat ovat Keitele, Lapinlahti, Pielavesi, Sonkajärvi, Varpaisjärvi ja Vieremä. Ylä-Savon aluekeskusohjelma-alueeseen kuuluu lisäksi Rautavaara. Ylä-Savon alueen kokonaispinta-ala on 9 310 km², josta vesistöjä on 929 km². Alueen väestötiheys on 7,9 asukasta/km², kun se Pohjois-Savon maakunnassa on keskimäärin 15,4. Ylä-Savon väestö on lähes 65.500 henkeä ja näistä keskuskaupungissa Iisalmissa asuu hieman yli kolmannes. Etäisyys Pohjois-Savon maakuntakeskukseen Kuopioon on Iisalimesta 84 km. (Ylä-Savon aluekeskusohjelma 2001).

1.4 Perheen talo –yhteistyöhankkeen kehityskaari

Hankevuodet 2004 – 2006

Hankkeen ensimmäiset kolme vuotta olivat innovatiivisen kehittelyn aikaa. Hankevastaava kartoitti alussa mukana olevien yhdistysten ja julkisen sektorin sekä perheiden toiveita ja tarpeita toiminnan sisältöjen suhteen. Tavoitteena oli aloittaa vertaisryhmätoiminta, joka oli Mannerheimin Lastensuojeluliiton Iisalmen yhdistyksen valitsema toiminta, tukihenkilötoiminta (Iisalmen Pelastakaa Lapset ry) sekä yökylä- ja tapaamispaikkatoiminta (Ylä-Savon Ensi- ja turvakotiyhdistys ry). Tämä helpotti suuresti työntekijää toiminnan suunnittelussa, kun toiminnan linjaukset oli tehty valmiiksi. Alun tavoitteena oli myös luoda yhteistyöverkostoja ja tutustua toimintaympäristöön.

Toiminnot käynnistettiin ja esimerkiksi vertaisryhmiä kokeiltiin varsin laaja-alaisesti ja usealle eri ikäryhmälle ja perheille. Jo ensimmäisen vuoden aikana kehitettävät toiminnot saivat hyvää palautetta ja hanke otettiin mukaan moniin yhteistyöryhmiin kuten moniammatilliseen ennalta ehkäisevään lapsiperhetyöryhmään. Hankkeen tavoitteena oli myös perustaa ja järjestää kasvatusaiheisia tapahtumia. Hanke perusti moniammatillisen Ylä-Savon Mediakasvatustyöryhmän, jonka tavoitteena on vanhemmuuden tukeminen ja kriittisen medialukutaidon lisääminen. Perustoiminnot ja tiivis yhteistyö julkisen sektorin ja muiden yhteistyötahojen kanssa muodostivat peruspilarin hankkeen toiminnalle.

Hankevuodet 2006 – 2008

Kahden vuoden jatkorahoituksen saaminen antoi suuren motivaatio- ja luottamusannoksen Perheen talo –yhteistyöhankkeelle. Jatkorahoitus oli osoitus hankkeen onnistuneista ensimmäisistä kolmesta vuodesta ja hanke onkin jatkanut uudella innolla eteenpäin. Hyväksi koettuja toimintamalleja jatkettiin ja kehitettiin vielä paremmin vastaamaan perheiden tarpeita. Tavoitteena oli myös luoda näille toiminnoille vakiintuneita rakenteita, jotka takaisivat tarpeelliseksi koetun toiminnan myös jatkossa. Moniammatillisen perhevalmennusmallin syntyminen ja paikallislehtien kanssa toteutetut lapsiperheisiin keskittyneet teemaliitteet ovat osoituksia laajasta ja vaikuttavasta yhteistyöstä.

2 PERUSTIEDOT YHTEISTYÖKUMPPANEISTA

2.1 Mannerheimin Lastensuojeluliiton Iisalmen yhdistys ry

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Iisalmen yhdistys ry on perustettu 1925. Sen toiminnan tarkoituksena on edistää iisalmelaisten lasten, nuorten ja lapsiperheiden perusturvallisuutta, hyvinvointia ja tervettä kehitystä.

Yhdistyksen keskeisimpiä toimintamuotoja on perhekeskustoiminta (Perhekeskus Onni ja Ilona) tavoitteenaan lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistäminen tukemalla lapsiperheiden jaksamista, vahvistamalla vanhemmuutta, auttamalla perheitä luomaan sosiaalisia verkostoja ja estämällä syrjäytymistä. Yhdistyksen lastenhoitajapalvelu tukee vanhempien jaksamista ja parisuhdetta. Leikkikenttätoiminta työllistää kesäisin nuoria ohjaajiksi ja tarjoaa 3 - 10 -vuotiaille lapsille ohjattua toimintaa. Koko perheen tapahtumien kuten lystisunnuntai järjestäminen yksin tai eri yhteistyökumppaneiden kanssa tavoitteena on tukea lasten ja vanhempien yhdessäoloa. Yhdistys avustaa tukioppilastoimintaa ja jakaa EU -ruokatukea vähävaraisille lapsiperheille. Yhdistyksen taideleirillä ja järjestämässä teatteri- ja konserttiesityksissä lapset tutustuvat taiteisiin ja saavat uusia virikkeitä. Lisäksi yhdistys pyrkii huolehtimaan lasten ja perheiden näkökannan huomioonottamisesta paikallisessa päätöksenteossa.

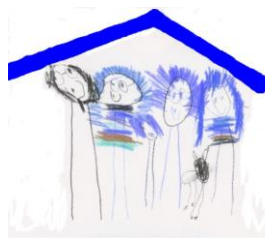
2.2 Iisalmen Pelastakaa Lapset ry

Iisalmen Pelastakaa Lapset ry on perustettu vuonna 1946. Toiminnan tarkoituksena on vaikuttaa lasten ja lapsiperheiden asemaan ja toimia erityisesti vaikeissa ja turvattomissa olosuhteissa elävien lasten ja heidän perheidensä hyväksi.

Iisalmen Pelastakaa Lapset ry:n toiminnan keskeisin muoto on tukihenkilötoiminta, jonka kohderyhmänä ovat yläsavolaiset alle kouluikäisten lasten perheet. Tavoitteena on helpottaa perheiden arkea niin lasten kanssa touhuamalla kuin vanhempien kanssa keskustelemalla. Yhdistyksen toiminnassa mukana oleville järjestetään koulutusta ja virkistystilaisuuksia. Luentoja suunnataan myös yleisölle. Kuukausittain järjestettäviin jäseniltoihin hankitaan asiantuntijavieraita kertomaan ajankohtaisista lasten ja nuorten elämään liittyvistä aiheista ja herättämään niistä keskustelua. Tavoitteena on lisätä yhteisöllistä vastuuta oman alueen lapsista, nuorista ja lapsiperheistä. Avustustoiminta on olennainen osa yhdistyksen toimintaa. Vaikeissa elämäntilanteissa olevia lapsiperheitä tuetaan esimerkiksi lahjakortin muodossa annettavilla joulupaketeilla sekä avustuksilla äkillisissä kriisitilanteissa.

2.3 Ylä-Savon Ensi- ja turvakotiyhdistys ry

Ylä-Savon Ensi- ja turvakotiyhdistys perustettiin Iisalmeen 1998. Yhdistyksen toiminnan tarkoituksena on toimia lastensuojelun tukimuotona ja tehdä ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä. Toiminnalla pyritään tukemaan lasten kokonaisvaltaista kehitystä ja perheen selviytymistä arjessa sekä katkaisemaan perheiden väkivaltakerrettä ja auttamaan asiakkaita kriisitilanteissa. Yhdistyksen toimipaikkana on Turvatupa Iisalmissa.

Yhdistyksen toimintamuotoina ovat tapaamispaikkatoiminta, yökylätoiminta, maahanmuuttajanaisten parissa tehtävä työ sekä Alvari- perhetyö. Toimintoja on suunniteltu ja kehitetty yhteistyössä Iisalmen kaupungin ja muiden yhdistysten sekä vapaaehtoisten toimijoiden kanssa. Suunnittelussa on huomioitu eri tahojen jo olemassa olevat resurssit ja toimintaa on kehitetty täydentämään hyvinvointipalveluja.

2.4 Iisalmen kaupungin lapsi- ja perheohjelma

Iisalmen kaupungin lapsi- ja perheohjelman tekeminen aloitettiin keväällä 2001 ja se valmistui syksyllä 2002 ja siinä esitetyt päämäärät ja kehittämishankkeet hyväksyttiin osaksi kaupungin strategiaa ja kehittämissuunnitelmaa keväällä 2003. Perheen talo - yhteistyöhankkeen yhdistykset ovat olleet mukana ohjelman tekemisessä alusta alkaen ja sitoutuneet osaltaan toteuttamaan sitä.

Iisalmen kaupungin lapsi- ja perheohjelmaa valmisteltaessa katsottiin, että lapsiin ja lapsiperheisiin vaikuttavista tekijöistä pitäisi saada kokonaisnäkemys ja lapsi- ja perhetyötä tekevien työntekijöiden ja vapaaehtoisjärjestöjen tulisi tiivistää yhteistyötään sekä laatia yhteiset toimintamallit lapsiin ja lapsiperheisiin kohdistuvaan työhön.

Ohjelman lähtökohtana on lapsen oikeuksien ja edun varmistaminen ajatuksella, että lapsen hyvinvointi toteutuu ensisijaisesti lapsen vanhempien tai huoltajien kautta. Lapsilähtöinen työtapa on läpäisyperiaatteena kaikissa lapsia, nuoria ja perheitä koskevissa palveluissa. Ennaltaehkäisevää työtä pidetään tärkeimpänä keinona vastata uusiin haasteisiin ja tavoitteena on tukea perheitä vanhemmuudessa ja kasvatustyössä varhaisen puuttumisen periaatteiden mukaisesti yhteistyössä vanhempien, viranomaisten ja kansalaisjärjestöjen kanssa. Iisalmen kaupungin lapsi- ja perheohjelma tarkastetaan kahden vuoden välein, jota ennen siihen sitoutuneet tahot tekevät yhteenvedon sen toteutumisesta omalta osaltaan.

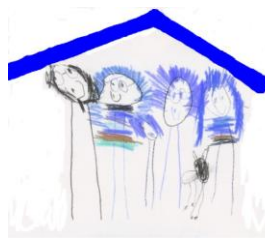
3 OHJAUSRYHMÄ, YHTEISTYÖRYHMÄ JA ESIMIES

Perheen talo –yhteistyöhankkeen onnistumiseen on vaikuttanut se, että yhteistyön liittyvät kehitettävät toiminnot oli linjattu jo valmiiksi ja niistä on pidetty hankkeen ohjausryhmän toimesta kiinni. Ennen varsinaisen hankkeen alkamista jokainen yhdistys käsitteli yhteistyön ja kumppanuuden tiivistämistä omassa hallituksessaan ja jokainen hallitus sitoutui hankkeeseen laatimalla kirjallisen sitoumuksen.

3.1 Ohjausryhmän tarkoitus ja tehtävät hankkeessa

- ◆ saamaan hankkeen johtamiseen laaja ja pätevä asiantuntemus
- ◆ koordinoimaan hanke eri organisaatioiden muihin toimiin
- ◆ välittämään informaatiota hankkeesta
- ◆ valvomaan hankkeen hyväksytyin mukaista suunnitelmallista etenemistä, kustannusten ja rahoituksen sekä tavoitteiden toteutumista
- ◆ tulee valvoa ja ohjata hanketta asetettujen tulostavoitteiden saavuttamiseksi (rahoitussuunnitelma ja hyväksyty hankesuunnitelma)
- ◆ mahdollisuus ehdottaa hankkeen toteuttamistapaan täydennyksiä (tavoitteet ja kustannusrakenteet)

- ◆ käsittelee hankkeen toteutuneet kustannukset ja rahoituksen
- ◆ seuraa tiiviisti hankkeen toteutumista
- ◆ antaa lausunnon hankkeen toteutumisesta väli- ja loppuraporteissa
- ◆ väli- ja loppuraporttien käsittely

3.2 Ohjausryhmässä käsiteltäviä ja pöytäkirjaan kirjattavia asioita:

- ◆ mitä tuloksia saavutettava seuraavaan kokoukseen mennessä, jotta hankesuunnitelmassa asetetut tavoitteet saavutetaan
- ◆ miten edellisen kokouksen päättämät tulokset/tavoitteet on saavutettu budjettivertailu, kulujen ja rahoituksen toteutuminen

3.3 Ohjausryhmän velvollisuudet ja kokoonpano

- puuttua hankkeen toteutukseen silloin, kun hanke ei etene suunnitelman mukaisesti
- jos hankkeen jatkaminen ei onnistu tarkoituksen mukaisesti, ohjausryhmän tulee keskeyttää hanke
- Ohjausryhmälle ei ole automaattisesti juridista tai taloudellista vastuuta hankkeesta vaan vastuu on aina avustuksen saajalla.

Ohjausryhmän muodostavat edustajat kunkin yhdistyksen hallituksesta, edustajat Iisalmen kaupungin palvelukeskuksista sekä sosiaali- ja terveysalan oppilaitoksesta.

Ohjausryhmän kokoonpano 2004-2008:

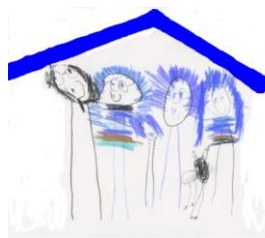
Riitta Kiviharju	Iisalmen kaupungin sosiaalipalvelukeskus, sosiaalityöntekijä
Jussi Madetoja	Iisalmen kaupungin vapaa-aikapalvelukeskus, Iisalmen seudun Nuori Osallinen-hankkeen koordinaattori, ohjausryhmän jäsen toukokuuhun 2005 saakka
Tarja Komulainen	Iisalmen kaupungin vapaa-aikapalvelukeskus, (Iisalmen seudun Nuori Osallinen-hankkeen koordinaattori 2005 – 2007), vastaava nuorisotyöntekijä, ohjausryhmän jäsen syyskuusta 2005 alkaen
Sirkka Puustinen-Niemelä	Savonia-ammattikorkeakoulu, Iisalmen yksikkö, lehtori, ohjausryhmän jäsen lokakuuhun 2007 saakka
Kristiina Kukkonen	Savonia-ammattikorkeakoulu, Iisalmen yksikkö, lehtori, ohjausryhmän jäsen lokakuusta 2007 alkaen

Hanna-Leena Tela	Iisalmen kaupungin hallintopalvelukeskus, Tventti -nuorten työllisyshankkeen projektipäällikkö, Etappi-työllistämishankkeen suunnittelija syksystä 2008 alkaen
Anne Roponen	Iisalmen kaupungin sosiaalipalvelukeskus, koulukuraattori
Tuula Palmu	Ylä-Savon Ensi- ja turvakotiyhdistyksen puheenjohtaja syyskuuhun 2007 saakka
Taina Sidoroff	Ylä-Savon Ensi- ja turvakotiyhdistyksen hallituksen jäsen, ohjausryhmän jäsen syyskuusta 2007 alkaen
Kaisa Inkiläinen	Ylä-Savon Ensi- ja turvakotiyhdistyksen hallituksen jäsen, ohjausryhmän jäsen syyskuusta 2007 alkaen
Hilkka Simola	Iisalmen Pelastakaa Lapset ry:n hallituksen jäsen
Anne Vola	Mannerheimin Lastensuojeluliiton Iisalmen yhdistys ry:n puheenjohtaja vuoden 2007 loppuun saakka, MLL:n Iisalmen yhdistyksen edustaja vuoden 2004 lähtien
Marika Lätti	Mannerheimin Lastensuojeluliitto Iisalmen yhdistys ry:n puheenjohtaja vuodesta 2008, ohjausryhmän jäsen vuodesta 2008 alkaen
Päivi Korolainen	Iisalmen Pelastakaa Lapset ry:n puheenjohtaja
Sinikka Niskanen	Perheen talo -yhteistyöhankkeen hankevastaava 1.6.2004 alkaen

Ohjausryhmä on kokoontunut keskimäärin kymmenen kertaa vuodessa. Jokaisesta kokouksesta on laadittu pöytäkirja, joka on lähetetty jokaiselle ohjausryhmän jäsenelle. Lisäksi hankevastaavan tukena on toiminut lähinnä yhdistysten puheenjohtajista koottu yhteistyöryhmä ”Työrukkanen”, joka on kokoontunut tarvittaessa.

Esimiehenä hankevastaavalla on toiminut MLL:n Iisalmen yhdistys ry:n puheenjohtaja Anne Vola, jonka kanssa on käyty kehittämiskeskusteluja kerran kuukaudessa. Hänelle on myös kuulunut työntekijän perehdyttäminen. Hankevastaavalla on ollut mahdollisuus työnohjaukseen.

4 HANKKEEN TOIMINTA-ALUE, PÄÄMÄÄRÄ JA TAVOITTEET

4.1 Toiminta-alue

Perheen talo -yhteistyöhankkeen toiminta-alueen keskuspaikkana on ollut Iisalmi. Tarkoituksena on ollut levittää hankkeen hyviä käytäntöjä myös Ylä-Savon kuntiin. Näistä kunnista Iisalmi, Vieremä, Sonkajärvi ja Kiuruvesi (asukkaita yhteensä 41 507) kuuluvat Ylä-Savon terveydenhuollon kuntayhtymään (Yty), joka järjestää alueellaan erikoissairaanhoidon sekä mielenterveys-, perheneuvola- ja päihdepalveluita.

4.2 Päämäärä

Perheen talo -yhteistyöhankkeen päämääränä on ollut luoda ja kehittää uudenlainen kolmannen sektorin ennalta ehkäisevä, lapsiperhetyön yhteistyömalli, jossa kansalaisjärjestöjen toteuttamalla ammatillisesti johdetulla vapaaehtoistyöllä on oma paikkansa kuntien palvelurakenteissa.

4.3 Tavoitteet

~ YHDESSÄ LAPSEN PARHAAKSI ~

”Tove Janssonin tarina Näkymättömästä lapsesta kertoo, kuinka lapsista tulee näkymättömiä ja kuinka näkymättömästä tulee jälleen näkyvä. Tarinan pedagoginen hahmo on Muumimamma, jonka jokainen näkymättömään Ninniin kohdistama hyväksyntä ja huomio saa aikaan sen, että näkymättömästä tulee jälleen näkyvä.”

Ensimmäiseen hankehakemukseen oli kirjattu selkeästi ne konkreettiset toiminnot joita haluttiin hankkeen aikana kehitettävän. Tämä helpotti hankevastaavan työtä, koska toiminnot oli päätetty jo etukäteen. Tämä myös selkeytti yhdistysten omien toimintojen limittämistä hankkeelle asetettuihin tavoitteisiin.

- kehittää ennalta ehkäisevää matalan kynnyksen ja varhaisen puuttumisen työtä lapsiperheiden parissa
- kehittää Iisalmeen ja lähikuntiin toimiva tukihenkilö- ja vertaisryhmätoiminnan ja avopalvelutoimintojen (yökylä- ja tapaamispaikkatoiminta) yhteistyömalli.
- löytää ja ohjata erityistukea tarvitsevia sekä palvelujärjestelmien tavoittamattomiin joutuneita perheitä sopivien avopalvelujen piiriin.
- luoda toimintaedellytyksiä vapaaehtoisille.
- työllistää vajaakuntoisia henkilöitä erilaisiin tehtäviin kansalaisjärjestöissä.
- täydentää ja vakiinnuttaa hankkeessa mukana olevien yhdistysten sekä niiden ja julkisen sektorin välistä yhteistyötä > palvelupolkujen ja hyvinvointivirtojen luominen.
- luoda yhteistyömahdollisuuksia Ylä-Savon kunnissa lapsiperheiden parissa toimivien eri tahojen kesken
- järjestää kasvatustapahtumia ja lisätä yhteiskunnallista vaikuttamista ja osallisuutta edistäviä toimintamuotoja

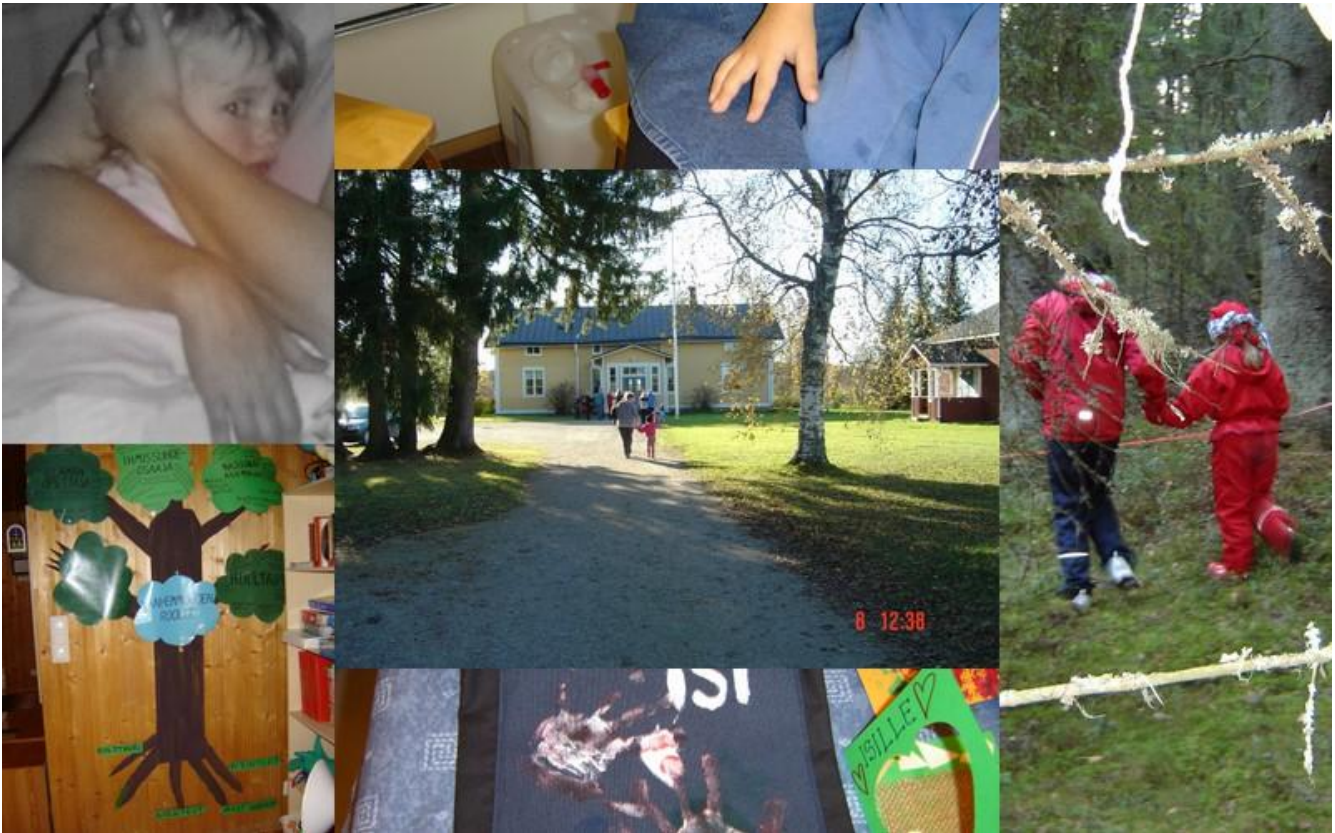

5 PROJEKTIN KOHDERYHMÄT

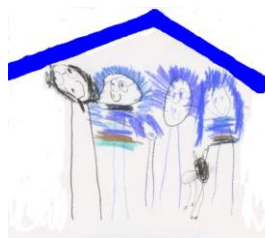
Kohderymänä ovat olleet Ylä-Savon alueen lapset, nuoret ja lapsiperheet, joista erityisryhminä:

- ensisynnyttäjät ja yksinhuoltajat
- maahanmuuttajanaiset
- lastensuojelun piirissä olevat lapset
- mielenterveyskuntoutuja- ja päihdevanhemmat

6 TOIMINTATAVAT JA –MENETELMÄT

Hankkeen toimintatapana on ollut lapsilähtöinen, perhekeskeinen toiminta, joka pyrkii perheiden omaehtoisten ja osallisuutta lisäävien toimintojen kehittämiseen - sosiaalipedagoginen ajattelutapa. Sosiaalipedagogisen työn perusajatuksena on tarjota ihmisille mahdollisuus osallistua, kohdata toisia ihmisiä, tehdä mielekkäitä asioita sekä kokea yhteisöllisyyttä toisten kanssa.

Järjestöjen asiantuntijuuden aluetta on niin sanottu ”hiljainen, näkymätön tieto”, jota järjestöt voivat kerätä sosiaalisen pääomansa sisälle. Tämä tieto on se tekijä, joka erottaa jotkut järjestöjen tuottamat toiminnat julkisen sektorin tai yksityisen sektorin palveluista. Hiljaisen tiedon sisältö on kokemuksesta ja ymmärryksestä koostuvaa, joka mahdollistaa ihmisen näkymisen helpommin. Sitä voidaan pitää laatutekijänä, jonka kirjoittaminen talousarvioihin ei onnistu, ja siksi sen arvoa on vaikeata määrittää. (Vertio Harri, 2003.) Hiljaisen tiedon signaaleihin reagointi tarvitsee tuekseen kuitenkin koulutusta ja osaamista. Se vaatii ammattilaiselta taitoa vaistota ja kuunnella oikeita asioita.

Käytännön toimintamallina yhteistyössä yhdistysten ja julkisen sektorin työntekijöiden kanssa on käytetty Huolen vyöhykkeistöä eli heränneen huolen puheeksi ottaminen perheessä - menetelmää sekä tiedon nopeaa välittämistä varhaisvaiheessa yhteistyöverkostoissa. Huolen vyöhykkeitä on neljä. Huolen vyöhykkeistöissä huoli nähdään jatkumona, jonka yhdessä ääripäässä on ei huolta tilanne ja toisessa ääripäässä suuren huolen tilanne. Huolen vyöhykkeistö on metafora eli kielikuva ja sen rajat joustavia. Huoli on aina subjektiivinen kokemus, joten kahdella työntekijällä saattaa olla hyvin eriasteinen huoli kohdatessaan samaa perhettä. Huoli muuttuu, kasvaa tai häviää, kun omat toimintamahdollisuudet lisääntyvät tai heikkenevät. (Eriksson, E. & Arnkil, T. 2005).

HUOLEN VYÖHYKKEISTÖ

I Ei huolta vyöhyke

Työntekijä kokee, että perheen asiat ovat hyvin. Perhe voi hyvin ja lapsilla on hyvät kasvuolosuhteet. Työntekijä kokee asioiden ja oman toiminnan sujuvan niin kuin pitääkin ja tuottavan toivottuja tuloksia.

II Pienen huolen vyöhyke

Työntekijällä käy pieni huoli tai ihmettely mielessä, jopa toistuvasti. Hänellä on kuitenkin vahva luottamus omiin auttamismahdollisuuksiinsa. Näissä tilanteissa huolen puheeksi ottaminen koetaan suhteellisen helpoksi, koska työntekijä pystyy tarjoamaan tukeaan. Useimmiten tuki myös menee tueksi ja tuottaa toivottua myönteistä kehitystä. Pienen huolen vyöhykkeellä on hyvät mahdollisuudet varhaiseen puuttumiseen.

III Tuntuvan huolen vyöhyke (Harmaa vyöhyke)

Työntekijän huoli on tuntuva ja kasvaa edelleen. Omat auttamiskeinot on käytetty tai ne ovat vähissä. Usko omiin auttamismahdollisuuksiin on ehtymässä. Usein tällä alueella esiintyvää huolta on ilmennyt jo pitkään. Tilanteet ja asiakkuudet ovat kuormittavia, tilanteeseen liittyvien tahojen työnjako on usein epäselvää tai muiden tahojen mukanaolosta ei ole tietoa. Työntekijä joutuu pohtimaan myös velvollisuuksiaan. Sitooko häntä vaitiolovelvollisuus vai lastensuojelulain 25 § ilmoitusvelvollisuus, joka antaa mahdollisuuden hakea tukea ja asiantuntija-apua lastensuojelun työntekijöiltä.

IV Suuren huolen vyöhyke

Työntekijä arvioi lapsen tai nuoren olevan vaarassa. Huoli on tuntuva ja omat keinot ovat lopussa. Vyöhykkeelle sijoittuvat huolet eivät anna työntekijöille enää mahdollisuutta empimiseen. Työntekijä ennakoi, että lapselle/nuorelle/perheelle käy todella huonosti, ellei tilanteeseen saada muutosta heti.

Taulukko 1. Huolen vyöhykkeistö, (Eriksson, E. & Arnkil, T. 2005).

7 HANKKEEN TOIMINNAT JA TAPAHTUMAT

7.1 Vertaisryhmätoiminta

Vertaisryhmä on joukko samassa elämäntilanteessa olevia ihmisiä, jotka keskustelevat tai toimivat yhdessä. Toiminta perustuu avoimuuteen, tasa-arvoisuuteen ja toisten kunnioittamiseen. Tarkoituksena on saada tukea yhdessä oppimalla sekä kokemusten vaihdon kautta ja näin huomata, ettei ole yksin ajatustensa kanssa. Vertaisryhmätoiminnassa on keskitytty uusien vauvaryhmien perustamiseen kaksi kertaa vuoden aikana. Palkkatuella on pystytty työllistämään yksi henkilö syksystä 2005 alkaen, joka on samalla toiminut Kiertävänä tukihenkilönä ja hän on samalla ollut kolmena päivänä viikossa vertaisryhmäohjaajana. Lisäksi palkattiin MLL:n Iisalmen yhdistykselle palkkatuella vertaisryhmäohjaaja elokuun 2008 alusta. Näin hankkeen tavoite työllistämisestä on onnistunut.

Vertaisryhmätoiminnan kehittäminen aloitettiin esittelemällä hanketta Iisalmen kaupungissa toimineessa moniammatillisessa lapsiperhetyöryhmässä ja neuvolassa. Esittelyn yhteydessä pyydettiin näiltä tahoilta sekä suoraan perheiltä ajatuksia siitä, millaisia vertaisryhmiä toivottiin. Kaupungissa toimi jo esimerkiksi seurakuntien perhekerhot sekä vuodesta 2005 alkaen avoin päiväkotitoimi, joten ei haluttu järjestää mitään päällekkäistä toimintaa. Vertaisryhmätoiminta on kokeilujen myötä vakiintunut pääasiassa pienten vauvaperheiden ympärille. Yhtenä konkreettisenä toimintamallina on joka puolen vuoden päästä alkava uusi alle 6 kk:n ikäisten vauvojen ja heidän vanhempiansa vertaisryhmä, joka jatkaa toimintaansa niin pitkään kuin vanhemmat kokevat sitä tarvitsevänsä (keskimäärin 2-3 vuotta). Simpukat, Osterit, Hummerit, Korallit, Meritähdet, Pingviinit, Delfiinit, Forellit, Pyöriäiset, Makrillit, Tuplat ja Kuitti - ryhmien nimillä on haluttu korostaa vauva-ajan erityisyyttä perheessä. Konkreettisia tuloksia on lisäksi terveydenhoitajien kotikäyntien yhteydessä annettu informaatio hankkeen toiminnoista.

Vertaisryhmät ovat kokoontuneet kerran viikossa Perhekeskus Onni ja Ilonassa. Uuden ryhmän alkaessa ryhmäläiset tulevat yhteiseen piiriin, jossa aluksi on fiiliskierros. Alussa pidettävä kuulumiskierros on ollut äitien mielestä kiva aloitus tapaamiselle. Kierroksen aikana samalla työntekijä voi tehdä havaintoja siitä mitä perheille kuuluu. Ryhmäläisille on kerrottu myös toiminnan tavoitteista eli vauvaryhmien tavoitteena on varhaisen vuorovaikutuksen lisääminen ja kiintymyssuhteen lujittaminen. Fiiliskierroksen jälkeen on opeteltu yksi yhteinen loru tai laulu, jonka jokainen on saanut liimata ryhmässä jaettuun ”vauvareissuvihkoon”. Tämän jälkeen on ollut ohjelmaa ja sen jälkeen vapaata seurustelua, jonka aikana työntekijät ovat pitäneet vauvoista hetken huolta, että vanhemmat ovat saaneet vaikka juoda kahvin rauhassa. Vertaisryhmissä on ollut kokoontumiskertoja viiden vuoden aikana 850 ja niissä käyntikertoja yhteensä 13 041.

Vertaisryhmätoimintaa on ollut myös isille. Yhteistyössä Iisalmen ev.lut. seurakunnan kanssa on järjestetty keskimäärin viisi erilaista tapahtumaa vuosittain isille ja lapsille. Tapahtumat ovat olleet toiminnallisia kuten retkiä lähimaastoon, vierailuja paloasemalle, leivontailtoja ja yhteisiä tuokioita makkaranpaiston ja nuotiokahvien merkeissä.

Vertaisryhmäohjaajakoulutusta ja materiaalia on saatu Mannerheimin Lastensuojeluliitolta ja Pohjois-Savon piiriltä. Pienten vauvojen vertaisryhmäohjaajiksi haluavia vanhempia on kuitenkin ollut vähän hankkeen aikana. Tämä johtunee siitä, että suurimmalle osalle vanhemmista riittää vapaa yhdessäolo ja paikka, missä voi kokoontua.

7.2 Tukihenkilötoiminta

Iisalmessa on ollut Pelastakaa Lasten tukihenkilötoimintaa loppuvuodesta 2000 alkaen. Toiminnan tavoitteena on tukea pienten, pääasiassa alle kouluikäisten, lasten perheitä heidän arjessaan. Toimintaa toteuttaa Pelastakaa Lapset ry:n Itä-Suomen aluetoimisto yhteistyössä Iisalmen Pelastakaa Lapset ry:n ja Perheen talo -yhteistyöhankkeen kanssa.

Tukihenkilöä voi hakea mikä tahansa perhe, jossa on alle kouluikäisiä lapsia ja joka tuntee tarvitsevansa tukea arjen pyörittämiseen. On luonnollista, että välillä tuntee itsensä väsyneeksi kotiaskareiden tekemiseen. Aina ei tarvitse pärjätä yksin. Tukihenkilö käy perheessä sopimuksen mukaan. Apua annetaan perheen ehdoilla. Välillä autetaan kotiaskareissa, leikitään lasten kanssa tai lähdetään koko perheen kanssa ulos, vaikkapa retkelle. Tukihenkilö sopii perheen kanssa, kuinka yhteinen aika parhaiten tukee sekä lasten että aikuisten jaksamista. Tukihenkilöt haluavat olla perheen tukena mahdollisimman luontevasti ja ilman turhia muodollisuuksia.

Hankevastaavan tehtävänä on ollut koordinoida toimintaa paikallisesti ja olla lähellä tukea tarvitsevia perheitä sekä olla mukana uusien tukihenkilöiden perehdytyksessä. Jo toimivien tukihenkilöiden koulutus- ja virkistäytymisillat ovat olleet tärkeitä kehittämisen kohteita. Kiertävä tukihenkilö – toiminta sai alkunsa ajatuksesta yhdistää vertaisryhmä- ja tukihenkilötoiminnan hyväksi todettuja käytäntöjä. Kokeilun tavoitteena on ollut vanhemmuuden laaja-alainen tukeminen. Samalla on pystytty työllistämään pitkäaikaistyöttömiä kansalaisjärjestöjen tehtäviin.

Kiertävä tukihenkilö tarkoitettu alle kouluikäisten lasten perheille, joissa on tarvetta perheen tukemiseen. Kiertävä tukihenkilö käy perheessä päiväsaikaan keskimäärin kerran viikossa. Lisäksi hän osallistuu MLL:n vertaisryhmien ohjaamiseen ja toiminnoista tiedottamiseen. Perheissä käynnit ovat vaihdelleet kahdesta tunnista kuuteen tuntiin. Perheet ovat rohkaistuneet kotiin saadun tuen lisäksi tulemaan mukaan vertaisryhmätoimintaan ja sitä kautta he ovat saaneet laajennettua omaa sosiaalista verkostoaan.

Perheen talo –yhteistyöhankkeen tuoma lisäarvo tukihenkilötoimintaan on ollut toiminnan tuominen vielä lähemmäs perheitä. Hankevastaava on käynyt kotikäynnillä vuoden 2006 alusta lähtien uusissa perheissä ja näin luonut luottamuksellisen lähikontaktin perheeseen ja tehnyt alkukartoituksen perheen tarvitsemasta tuesta. Hankevastaava on käynyt hankkeen aikana yhteensä 36:ssa perheessä. Tuettavia perheitä on Iisalmissa ollut 25 – 30/ vuosi ja tukihenkilöitä on ollut keskimäärin saman verran. Kustannusten jakaminen alueellisesti on myös ollut yksi huomattava lisäresurssi. Iisalmen kaupunki on myös tukenut tukihenkilötoimintaa maksamalla matkakulut tukihenkilöille. Lisäksi lisäarvona on ollut kollegiaalinen kokemusten ja ajatusten jakaminen kehitettäessä tukihenkilötoimintaa alueellisesti. Koulutusprosessi on kehittynyt yhteistyössä. Tukihenkilöille on vuosittain vakiintunut erilaisia virkistäytymis- ja koulutusiltoja keskimäärin kuusi.

Savonia-ammattikorkeakoulun sosionomi-opiskelijoiden tekemä opinnäytetyö ”Semmonen tuki ja turva” iisalmelaisten lapsiperheiden kokemuksia Pelastakaa Lapset ry:n tukihenkilötoiminnasta valmistui joulukuussa 2007. Tukihenkilön elämäkokemus koettiin erittäin hyvänä asiana, sillä häneltä saatiin varmuutta vanhemmuuteen sekä tukea vanhempana olemiseen. Tukihenkilö siirsi ”hiljaista tietoa” perheille, esimerkiksi toimintamalleja lasten kasvatukseen. Tukihenkilön ei koettu tyrkyttävän omia mielipiteitään tai toimintamallejaan perheille, vaan he ottivat perheiden tavat huomioon ja toimivat niiden pohjalta. Tukihenkilö oli perheille ulkopuolinen ihminen, joka oli lapselle toinen aikuinen – elämässä on muitakin aikuisia kuin vain omat vanhemmat. (Jauhiainen, Määttä, Taskinen, 2007.)

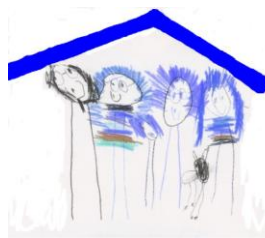

7.3 Turvatuvan avopalvelut

Turvatupa on Ylä-Savon Ensi- ja turvakotiyhdistys ry:n Iisalmen kaupungilta vuokraama toimipaikka. Yhdistyksen toiminnoista on valittu hankkeen kehittämisalueiksi tapaamispaikka- ja yökylätoiminnot. Raha-automaattiyhdistyksen rahoittama AVITUS-avopalvelutoiminnan kehittämisprojekti aloitti toukokuussa 2007, johon on palkattu yksi työntekijä. Hankevastaava on ollut suunnittelemassa AVITUS-hanketta yhdessä yhdistyksen jäsenten kanssa. Hankevastaava on kuulunut AVITUS-projektin ohjausryhmään. Ohjausryhmän tavoitteena on koordinoita ja kehittää Turvatuvan avopalvelutoimintaa.

Lisäksi hankevastaava on pitänyt Turvatuvan työntekijöille Re-teaming-työyhteisökoulutusta. Koulutustuokioita on ollut yhteensä neljä ja niiden tavoitteena on ollut kirkastaa koko yhdistyksen toimintaa. Turvatuvalla on kaksi Alvari-perhetyöntekijää ja AVITUS-projektin työntekijä sekä lisäksi yksi työllistämisvaroin palkattu tupaemäntä.

Tapaamispaikkatoiminta mahdollistaa kodinomaisen tapaamisen lapsistaan erossa asuville vanhemmille ja heidän lapsilleen. Tapaamispaikkatoiminta perustuu Ensi- ja turvakotien liiton laatimiin laatukriteereihin. Järjestetyistä tapaamisista on peritty maksu tuntiveloituksen perusteella. Tapaamispaikkatyöryhmä on kokoontunut säännöllisesti kerran kuukaudessa lukuun ottamatta kesä- ja heinäkuuta. Kokouksissa on käsitelty meneillään olevat ja tulevat tapaamistapaukset. Seurantapalavereita tapauksista on pidetty yhdessä sosiaalityöntekijöiden kanssa.

Yleisimpiä syitä valvottuihin tapaamisiin oli 1) huoli vanhempaan kohdistuneesta väkivallasta, 2) etävanhemman päihteiden käyttö ja 3) vanhempien riitaisuus. Yhdellä perheellä voi olla useita syitä tapaamispaikan käyttöön. Tuetuissa tapaamisissa yleisin syy on etävanhemman päihteiden käyttö.

Yökylätoimintaa on järjestetty joka kolmas viikko lapsiperheille, joilla ei ole mahdollista viedä lapsia esim. isovanhemmille. Tavoitteena on perheiden jaksamisen ja kasvatustietoisuuden tukeminen. Pidettyihin yökyliin on tullut lapsia Iisalmen sosiaalitoimen ja Perheen talo – yhteistyöhankkeen kautta. Esitteitä yökylä-tapahtumista jaettiin myös Iisalmen kaupungin päiväkoteihin. Yökylätoimintaa on ollut toteuttamassa vapaaehtoisia työntekijöitä ja Savonia-ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoita ja lastenohjaajaopiskelijoita Portaanpään Kristillisestä opistosta. Hankevastaava on ollut mukana yökylätoiminnan kehittämistyöryhmässä ja hänen roolinsa on ollut toiminnan koordinointi, kehittäminen, toteuttaminen ja tiedottaminen yhdessä avopalveluohjaajan kanssa.

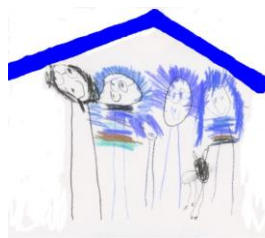
7.4 Perhepalvelupiste

Perhepalvelupiste on toimintamuoto, jossa pyritään toimimaan mahdollisimman lähellä perheitä. Ajatuksena on mahdollisimman matala kynnyksellä ottaa yhteyttä työntekijään ja yhdessä miettiä ja keskustella perheen tilanteesta. Hankkeelle saatiin helmikuun alusta 2005 oma toimisto, joka mahdollistaa paremmin perheiden tapaamisia. Toimisto sijaitsee MLL:n Iisalmen yhdistys ry:n Perhekahvila Onni ja Ilonassa yhteydessä, jossa suurin osa vertaisryhmistä kokoontuu, joten perheiden kohtaaminen on tehty helpoksi.

Keskusteluhetket vaativat työntekijältä ammattimaista tietoisuutta ja ymmärrystä perheen nykyhetkestä. Samalla hankevastaavan rooli lapsiperheiden varhaisen puuttumisen ja ennalta ehkäisevän työn asiantuntijana on vahvistunut. Perheiden yhteydenottoja on ollut yhteensä keskimäärin 150 vuosittain. Lukuun sisältyy toimistolla käynnit ja yhteydenotot puhelimitse ja sähköpostitse.

7.5 Perhekahvila Onni ja Ilona

Perhekahvila Onni ja Ilona on yksi MLL:n Iisalmen yhdistyksen Perhekeskuksen toimintamuodoista. Perhekahvila on avoinna arkisin klo 9.30 – 15.00. Perhekahvilaa hoitaa kaksi palkkatuella palkattua henkilöä ja heidän lisäkseen on harjoittelijoita. Perhekahvilaan voi jättää lapsia lyhytaikaiseen hoitoon muutamiksi tunneiksi maanantai- ja torstai-iltapäivin. Hankkeen kehittämisalueena on perhekahvilan palveluista tiedottaminen ja työyhteisön toiminnan kehittäminen yhdessä perhekahvilavastaavan kanssa.

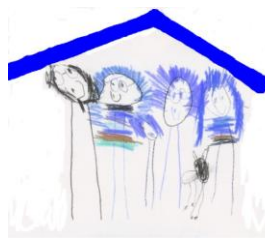

Työyhteisössä on käytetty soveltaen Reteaming-koulutusohjelmaa, joka perustuu Ben Furmanin ja Tapani Aholan kehittämään työyhteisöjen kehittämisojelmiaan. Tämä työyhteisön kehittämisojelman käyttö sopii erityisesti työpaikkoihin, joissa on määräaikaissa työsuhteissa työskenteleviä henkilöitä. Työpaikalla viihtyminen ja oman paikan löytäminen on jokaisen oman ammatillisen kasvun ja kehittymisen kannalta erityisen tärkeää, joka heijastuu suoraan tässä tapauksessa perhekahvilan asiakkaisiin. Asiakkaat viihtyvät ja tulevat uudestaan, jos työntekijät voivat hyvin ja heidän työtään arvostetaan.

7.6 Perheleiri

Iisalmen Pelastakaa lapset ry:n, Perheen talo -yhteistyöhankkeen ja Savonia-ammattikorkeakoulun Iisalmen yksikön kanssa yhteistyössä on suunniteltu ja toteutettu perheleirejä Vieremän Kyrönniemessä 2005, 2007 ja 2008. Perheleirin leiriläiset ohjautuivat pääasiassa sosiaalitoimen kautta ja tukihenkilötoiminnan kautta. Perheleiri kestää viisi arkipäivää. Perheleirin ohjaajat olivat hanketyöntekijän lisäksi Ensi- ja turvakotiyhdistyksen avopalvelujen ohjaaja sekä työllistämistuella palkatut Iisalmen Pelastakaa Lapset ry:n työntekijät.

Toiminnan mahdollistajana toimi jokaiselle leirille osallistuneet 7 – 9 Savonia-ammattikorkeakoulun opiskelijaa ja yksi mukana ollut opettaja. Perheleiri toimi siten myös käytännön oppimisympäristönä. Hankevastaavan opettajakoulutukseen tekemä kehittämistehtävä Perheleiri oppimisympäristönä, pedagogiset perustelut on luettavissa: Tampereen Ammattikorkeakoulu, ammatillinen opettajakorkeakoulu

<https://oa.doria.fi/bitstream/handle/10024/42169/Niskanen.Sinikka.pdf?sequence=1>

Perheleirin tavoitteena oli tukea vanhempia voimavara-suuntautuneesti yksilöllisessä omassa kasvuprosessissaan, auttaa arjessa selviytymisessä ja vanhemmuuden vahvistamisessa kasvattajana. Perheleiritoinnin teoreettinen tausta nivoutuu sosiaalipedagogisiin lähtökohtiin, joka suuntautuu ihmisen arkeen, ja tehdä siitä ainakin siedettävämpi. Lähtökohtana on asiakkaan konkreettinen auttaminen heidän pyrkimyksessään hallita omaa elämäänsä ja olosuhteitaan.

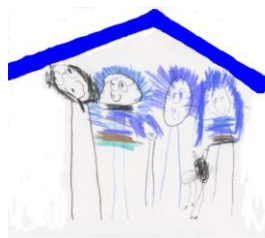
Perheleirillä päivittäisten toimintojen ja kokemusten myötä vanhempien itsekunnioitus ja päätöksen tekokyky vahvistui omaa arvostusta ja osaamista, sillä vanhemmat toimivat välillä opiskelijoille opettajina esimerkiksi heidän omien lastensa tuntemisessa, hoidossa, kasvatuksessa ja kodinhoidollisissa taidoissa. Leirillä vahvistettiin vanhempia erilaisissa toiminnoissa käyttämään ja soveltamaan omia taitojaan sekä tiedostamaan heidän lahjakkuuksiaan vanhemmuuteen liittyvissä asioissa, toiminnallisuudessa ja elämyksellisyydessä. Perheleirille osallistuneet vanhemmat muodostivat leiriviikon ajaksi yhteisökasvatuksellisen yhteisön, jossa muotoutuivat ja määrittyivät jäsenten väliset vuorovaikutussuhteet. Yhdessä muodostettiin yhteisön normit ja säännöt, joita tarkasteltiin päivittäin yhdessä iltapalaverien yhteydessä.

Vastuullisuus on yksi yhteisökasvatuksen perustavoitteista. Hyvä itseluottamus ja tukeva myönteinen asenne toinen toisiaan kohtaan osoittaa vastuullisuutta yhteisen päämäärän saavuttamiseksi ja omaan minään. Kaikki leiriläiset osallistuivat päivittäisten rutiinien tekemiseen, kokivat itsensä tärkeiksi yhteistyökumppaneiksi ja osallistuivat mielellään toteuttamaan myös elämyksellisiä toimintamuotoja. Toimintamuodot olivat (esim. yhteisen lauluillan järjestäminen, lasten laululeikkien ohjaaminen, näytelmän käsikirjoituksen kirjoittaminen ja esittäminen sekä yhteisen sauna- ja lauluillan järjestäminen). Olennaista oli elämysten ja kokemusten yhteinen jakaminen jokaisen omiksi kokemuksiksi. Kaikkien tunteiden ilmaisulle ja kokemuksille annettiin tilaa.

7.7 Kasvatusaiheiset illat päiväkodeissa

Perheentalo -yhteistyöhanke on kehittänyt ja toteuttanut yhdessä Auta Leija Lento -projektin (Omaiset mielenterveystyön tukena ry) kanssa kasvatusaiheisia iltoja päiväkotien vanhempainiltoihin. Iltojen teemoina on ollut: Meidän perheen arvot, huomaa hyvä lapsessa, rajat ja rakkaus sekä lapsen ja nuoren mielenterveyttä suojaavat tekijät. Materiaalina käytetään mm. Mannerheimin Lastensuojeluliiton valmista Hyvän lapsuuden ytimessä -luentomateriaalia.

Illat etenevät kahdella noin 40 minuutin alustuksella, jotka ovat vuorovaikutuksellisia ja keskustelevia tuokioita ja niiden tavoitteena on ajatusten ja keskustelun herättäminen vanhempien kesken sekä vahvistaa vanhempien ja päiväkodin kasvatuskumppanuutta. Illan kesto on kaksi tuntia. Kasvatusaiheisia iltoja on pidetty yhteensä yhdeksässä eri päiväkodissa.

8 YHTEISTYÖ

Perheen talo –yhteistyöhanke on luonut verkostoja ja yhteistyötä hankkeen välisten yhdistysten sekä julkisen sektorin sosiaali- nuoriso- ja terveystoimen, koulujen, seurakunnan sekä muiden kolmannen sektorin lapsiperheiden parissa toimivien tahojen välille. Näin painotetaan verkostomaisen otteen, moniammatillisuuden tuoman laaja-alaisen näkemyksen, joustavan työtteen ja yksilölähtöisyyden teemoja, joilla lapsiperheitä voidaan auttaa kokonaisvaltaisesti.

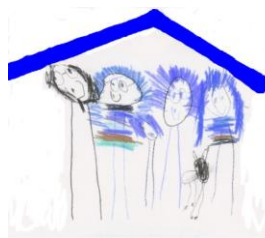
Uusien työmuotojen käyttöönottoaminen ja tehokas verkostotyö lapsiperhetyössä edellyttävät eri osapuolilta sitoutunutta yhteistyötä ja luottamuksellisuutta. Perheiden kanssa tehdään yhteistyötä avoimesti ja luottamuksella perheen itsenäisyyttä kunnioittaen päämääränä perheen sekä lapsen etu. Yhteistyössä on tärkeää, että eri osapuolet tuntevat keskeiset tavoitteet ja toimintaperiaatteet sekä varmistetaan hyvä tiedonvälitys osapuolten kesken.

Yhteistyöverkoston keskeiset toimijat ovat Ylä-Savon kuntien äitiys- ja lastenneuvolat, sosiaalityö, lastensuojelu, perhe- ja mielenterveyskeskus, psykiatrian poliklinikka, päiväkodit, koulut ja oppilaitokset, nuorisotyö, Ylä-Savon terveydenhuollon kansanterveystyön kuntayhtymä, seurakunta, Kuopion Yliopistollisen sairaalan synnytysosasto sekä yhdistykset/järjestöt ja niiden vapaaehtoiset.

Lisäksi tärkeitä yhteistyötahoja ovat olleet Iisalmen Sanomat, Zonta-naiset, LC Iisalmi, LC Koljonvirta, LC Ylä-Savottaret, jotka ovat kokeneet työmme ja toimintamme tärkeiksi Ylä-Savon alueella ovat tukeneet hanketta myös taloudellisesti.

8.1 Yhteistyössä on voimaa –illat

Yhteistyössä on voimaa –illat on tarkoitettu hankkeessa mukana olevien yhdistysten hallitusten jäsenille, työntekijöille, vapaaehtoisille sekä hankkeen ohjausryhmälle. Iltojen tavoitteena on syventää yhteistyötä vapaamuotoisten yhteisten ja ohjelmallisten illanviettojen kautta. Iltoja on järjestetty keskimäärin kaksi vuosittain ja niissä on ollut osanottajia 4 – 18 henkilöä.

8.2 Ylä-Savon Mediakasvatustyöryhmä

Ylä-Savon Mediakasvatustyöryhmä syntyi 2005 yhteisestä huolesta, miten uusmediat vaikuttavat (internet, tv, nettipelit) lasten ja nuorten kasvuun ja kehitykseen unohtamatta kuitenkin mahdollisuuksia mitä ne voivat tuoda mukanaan. Mediakasvatustyöryhmän perustajana toimi Perheen talo – yhteistyöhanke. Moniammatillinen Ylä-Savon mediakasvatustyöryhmä on kokoontunut noin kymmenen kertaa vuodessa suunnittelemaan ja keskustelemaan mediakasvatuksen eri teemoista. Kokoonkutsujana on toiminut Perheen talo-yhteistyöhanke. Kokoontumiset ovat olleet vuorotellen eri toimipaikoissa. Jokaisesta kokouksesta on kirjattu muistio, joka on lähetetty kaikille mukana oleville tahoille. Toiminnan tavoitteena on ollut vanhemmuuden tukeminen ja kriittisen medialukutaidon lisääminen.

Alusta alkaen mediakasvatustyöryhmän toiminta on pidetty avoimena, että mahdollisimman moni taho pääsisi mukaan. Iisalmen Sanomien toimituspäällikön mukaan tulo työryhmään lisäsi medianäkyvyyttä paikallisella tasolla huomattavasti. Mediakasvatustyöryhmään kuuluivat vuoden 2008 lopussa seuraavat tahot: Iisalmen kaupunki (sivistys-, sosiaali- ja vapaa-aikatoimi), Iisalmen Sanomat, Iisalmen srk, Iivarit ry, Nuortenpalvelu ry (Tytöt toimii -toiminta), Perheen talo-yhteistyöhanke(Iisalmen Pelastakaa Lapset ry, Mannerheimin Lastensuojeluliiton Iisalmen yhdistys ry, Ylä-Savon Ensi- ja turvakotiyhdistys ry), Savonia-AMK, Sonkajärven kunta (Sulake-hanke), Sonkajärven srk.

Suunnittelutyössä on hyödynnetty valtakunnallista mediakasvatusmateriaalia ja tilattu luennoitsijoita maksamalla luentopalkkiot yhdessä. Näin toimien on pystytty hyödyntämään ja yhdistämään voimavaroja yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

8.3 Moniammatillinen ennalta ehkäisevän lapsiperhetyön työryhmä

Perheen talo –yhteistyöhanke kutsuttiin mukaan edustamaan Iisalmessa jo toimineeseen moniammatilliseen ennalta ehkäisevän lapsiperhetyön työryhmään edustamaan kolmatta sektoria vuodesta 2006 alkaen. Sitä ennen hankevastaava kävi kokouksissa vierailijana esittelemässä toimintaa. Työryhmän tavoitteena on moniammatillisesti kartoittaa ja suunnitella laaja-alaisesti lapsiperheisiin kohdistuvia toimenpiteitä. Tavoitteena on yhteistyössä karsia päällekkäisyydet ja tehostaa usein samoihin perheisiin kohdistuvia tukitoimia. Työryhmässä on edustajia sosiaalitoimesta, päivähoidosta, seurakunnan lapsityöstä, perheneuvolasta, äitiys- ja lastenneuvoloista, avoimesta päiväkodista sekä kolmannelta sektorilta. Työryhmä on toiminut tehokkaana keskustelufoorumina ja samalla työryhmässä on tutustunut eri yhteistyötahojen työntekijöihin, joten on ollut helppo ottaa yhteyttä myöhemmin jonkun perheen asioissa.

Työryhmä on työstänyt alustavan perhevalmennusrungon, jonka toteutus aloitettiin pilottiryhmällä vuoden 2008 maaliskuusta alkaen. Toimeksiantajana on toiminut Iisalmen lastenneuvola. Uusi perhevalmennusmalli perustuu moniammatilliseen yhteistyöhön eli työryhmän jäsenet on sitoutettu vastaamaan tiettyjen perhevalmennukseen kuuluvien kertojen pitämiseen. Perhevalmennuksessa on kahdeksan kokoontumiskertaa. Punaisena lankana jokaisella perhevalmennuskerralla on lapsen normaalin kehityksen tukeminen. Perheen talo –yhteistyöhanke pitää vertaisuuteen liittyvän valmennuskerran yhdessä seurakunnan työntekijän kanssa.

8.4 Ylä-Savon terveyden edistämisen neuvottelukunta

Iisalmen terveyden edistämisen strategia korostaa terveyden edistämisen roolia kaikessa kunta- ja aluekehittämisessä. Tutkimusten mukaan terveydenhuollon osuus ennalta ehkäisevässä toiminnassa on vain 20 %. Kaikki kaupungin hallintokunnat osallistuvat terveyden edistämiseen ja huomioivat näkökulmat toiminta- ja taloussuunnitelmissaan. Strategian keskeiset toimintalinjat:

- Tiedotuksen ja viestinnän kehittäminen
- Liikunnallisen työ-, elin- ja harrastusympäristön vahvistaminen
- Vertaisohjaajatoiminnan kehittäminen
- Ravitsemuksen huomiointi kehittämishankkeissa

Vuonna 2008 perustettuun Ylä-Savon terveyden edistämisen neuvottelukuntaan kuuluu jäseniä kaikista Ylä-Savon kunnista ja Perheen talo –yhteistyöhanke edustaa kolmatta sektoria. Sosiaali- ja terveysministeriön KASTE-ohjelmasta haettiin hankerahoitusta seudulliseen terveyden edistämiseen.

8.4 Savonia-ammattikorkeakoulu

Yhteistyö Savonia-ammattikorkeakoulun kanssa on ollut tiivistä ja suunnitelmallista. Hanke on mahdollistanut opiskelijoille työelämään tutustumista lastensuojelujärjestöjen näkökulmasta ja hanke on saanut lisäresursseja erilaisten toimintojen toteuttamiseen. Yksi opettaja on mukana hankkeen ohjausryhmässä. Opiskelijoita on ollut mukana hankkeen toiminnoissa hankkeen toiminnan aikana yhteensä 123.

8.5 Muut työryhmät

Perheen talo -yhteistyöhanke on ollut mukana seuraavissa yhteistyö- tai työryhmissä:

- Ylä-Savon seudullinen mielenterveys- ja päihdehuollon kehittämishankkeessa Lapset ja lapsiperheet –työryhmä
 - Hankkeen hallinnoinnista vastasi Ylä-Savon terveydenhuollon kuntayhtymä ja sitä rahoitti Sosiaali- ja terveysministeriö. Hankkeen tavoitteena oli terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen huomioimalla mielenterveyteen vaikuttavat tekijät kunnallisessa päätöksenteossa, palveluissa ja elinolosuhteiden kehittämisessä. Työryhmään kuului jäseniä Kiuruvedeltä, Sonkajärveltä, Vieremältä ja Iisalimesta. Hanke päättyi vuoden 2008 lopussa.
- Vapaaehtoistyön työryhmä
 - Vapaaehtoistyön työryhmä perustettiin keväällä 2005. Työryhmään kuului Ilvola-säätiö, Iisalmen seurakunta, Perheen Talo- yhteistyöhanke, Auta leija lentoon- projekti (Omaiset mielenterveyden tukena ry), Sonkajärven mielenterveyskerho ja Sonkajärven seurakunta.
 - Yhteistyössä järjestettiin *VAPAAEHTOISTYÖ ELÄMÄNILONA* - Vapaaehtoistyönjärjestöjen yhteinen juhla Kulttuurikeskuksessa 8.10.2005, jossa jokainen taho esitteli omaa toimintaansa.
 - Lisäksi järjestettiin vapaaehtoistyöntekijöiden koulutus (20 tuntia).
- Seudullisen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelustrategian selvittämistyö- asiantuntijaryhmä
 - Ylä-Savon aluekeskusohjelman vuoden 2006 toimintasuunnitelmaan on kirjattu keskeisenä toimenpiteenä seudullisen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelustrategian laatiminen. Selvitystyön teki Savonia-ammattikorkeakoulun Iisalmen yksikön opettajatiimi. Selvitystyössä analysoitiin olemassa olevat sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevat strategiat sekä kehittämis- ja tutkimushankkeiden dokumentit, haastateltiin kuntien ja kuntayhtymien sekä kolmannen sektorin avainhenkilöitä ja tehtiin kyselyitä koulutustarpeista.

- Ylä-Savon Aktiiviprojektit työryhmä
 - Ylä-Savon Aktiiviprojekttilaiset olivat lähinnä nuorten työllisyys- ja osallisuushankkeiden työntekijöitä, jotka kokoontuivat säännöllisesti noin kerran kuukaudessa. Aktiiviprojekttilaiset järjestivät esimerkiksi Tahto-foorumin 2005, joka käsitteli nuorten työllisyyttä ja osallisuutta. Projektilaisten kesken oli tarkoitus järjestää toisaalta tapaamismahdollisuus projektityöntekijöille ja toisaalta päivittää ja tiedottaa tärkeistä nuorten työllisyyttä ja osallisuutta koskevista asioista. Työryhmä hajosi, kun hankkeista suurin osa päättyi vuonna 2007.

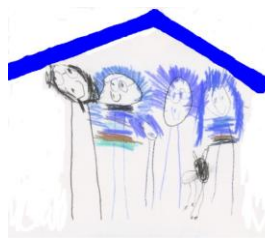
9 TIEDOTTAMINEN

Hankkeen toiminnoista, tapahtumista ja yhteistyöstä on tiedotettu paikallislehdissä (Iisalmen Sanomat, Salmetar, Töllötin), perhe- ja lastenneuvolassa, koulujen vanhempainyhdistysten kokouksissa, perheille suoraan, omien ja yhdistysten nettisivujen kautta, yleisillä (kaupat, kirjasto) ilmoitustauluilla, oppilaitosten ilmoitustauluilla, seurakunnan kautta.

Perheen talo-yhteistyöhanke on tehnyt yhteistyössä paikallislehtien kanssa lapsiperheille suunnatun teemaliitteen, jotka on jaettu lähes jokaiseen kotiin paikallisesti. Lisäksi hanke on saanut 150 kpl omaan käyttöön lähetettäväksi ja jaettaviksi omille yhteistyötahoille. Liitteissä olleet jutut olivat kaikki yhdistysten itse ideoimia ja lehden toimittaja kirjoitti ja avusti juttujen tekemisessä. Teemaliitteiden tavoitteena on ollut saada vielä paremmin lapsen ja perheen ääni kuuluviin sekä lapsipoliittinen vaikuttaminen.

- Lapsiperheiden teemaliite, Salmetar keväällä 2006
- Lapsiperheiden teemaliite, Salmetar syksyllä 2007
- Lapsiperheiden teemaliite, Iisalmen Sanomat, syksyllä 2008

Liitteet rahoitettiin myymällä mainostilaa liitteeseen. Lisäksi paikallislehdet ovat julkaisseet lukuisia lehtijuttuja hankkeen toiminnoista, joista on tehty erillinen leikekirja.

10 ARVIOINTI

RAY:n arviointiohjeistuksen mukaisesti projekti on yksi mahdollinen näkökulma havaitun kehittämiskohteen ymmärtämiseksi ja on osa pidempää jatkumoa. Perheen talo –yhteistyöhankkeen ohjausryhmä on käyttänyt SWOT-arviointimenetelmää hankkeen arvioinnissa kerran tai kaksi kertaa vuodessa. Vahvuudet-heikkoudet-mahdollisuudet-uhat –nelikentällä on saatu toiminnalle suuntaa antavia kehittämissajatuksia. Lisäksi ohjausryhmän jäsenet kokivat, että tällaiset keskustelu/arviointi-illat ovat hedelmällisiä hetkiä, joissa voidaan suunnitella tulevaisuuden toimintoja ja samalla olla suurena tukena työntekijälle. Työskentelyn tavoitteena oli myös saada kaikkien ohjausryhmän jäsenten oma ääni kuuluviin ja lisätä näin heidän aktiivista osallistumista sekä saada hankkeen nykytila tiedostettua.

10.1 Hankevastaavan itsearviointia ja pohdintaa

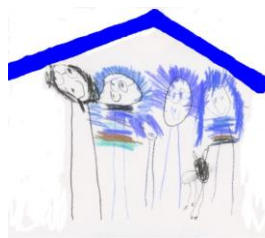
Seuraavassa en ole pyrkinyt arvioimaan Perheen talo –yhteistyöhankkeen toimintoja kaiken kattavasti, vaan lähinnä olen pohtinut hankkeeseen liittyvien kehittämisalueiden haasteita ja niiden avaamista. Tämä itsearviointi auttaa mielestäni työntekijää parhaiten tekemään oikeita päätelmiä ja valintoja.

Perhekeskeisessä työssä korostetaan, että perhettä on kuunneltava ja arvostettava päätöksenteossa kaikissa sitä koskevissa asioissa. Perhekeskeinen työ lähtee perheen omasta näkemyksestä siitä keitä esimerkiksi kuuluu heidän perheeseensä. (Törrönen, Vornanen, 2004.) Perhekeskeisyyden käsite ei ole mielestäni kovin selkeä. Perheiden huomiointi vaatii ammattilaisilta joustavuutta ja kokonaisnäkömyksen hahmottamista sekä yksilöllistä perheen palvelua.

Toimiva perhe –hankkeen mukaan lapsikeskeisyys tarkoittaa, että lasta autetaan ilmaisemaan omia kokemuksiaan. Samalla autetaan vanhempia tunnistamaan lapsen tuen/avun tarve sekä painotetaan jatkuvaa tarvetta keskustella lapsen kokemuksista ja tarpeista. (Allianssin esite 2004.) Oman työni kannalta näen tärkeänä luottamuksellisen vuorovaikutussuhteen syntymisen perheen kanssa. Työntekijän persoonallisuudella on suuri vaikutus perheen ja työntekijän väliseen vuorovaikutussuhteeseen, jossa keskeistä on tapa toimia sekä asennoitumisessa perheeseen ja kykyyn arvioida perheen tarpeita (Paunonen & Vehviläinen-Julkunen 1999, 293-294).

Lastensuojelulain mukaan (1984) lapsi on erillinen subjekti, jonka mielipiteet tulee ottaa huomioon häntä itseään koskevissa asioissa. Laissa korostetaan yksilökeskeisen työn lisäksi perhekeskeistä työtettä. Nykyisin puhutaan lapsilähtöisestä toiminnasta. Lapsen etu eli subjektius puhututtaa kuitenkin edelleen. Lapsen ja aikuisen oikeudet ovat joskus törmäyskursilla. (Puonti, Saarnio, Hujala, 2004, s. 3.) Perhekeskeinen työn täytyy aina olla lapsilähtöistä. Pyrittäessä edistämään lapsen hyvinvointia huomion keskipisteenä on luonnollisesti perhe. Lapsilähtöistä työtä on hyvä tehdä niin kauan kuin se on tarkoituksenmukaista. Jos perhekeskeinen työ ei onnistu eli perhe ei kykene tukemaan lasta pitää silloin keskittyä nimenomaan lapseen. (Mattila, 2004, s.16)

Lastensuojelun ehkäisevä työ on eettisesti vaativaa toimintaa, jonka tavoitteena on koko lapsiväestön hyvinvointi. Sen avulla etsitään kaikkien lapsiperheiden tavoitettavissa olevia hyvinvointia tukevia tuen ja palvelujen muotoja. Palvelut ovat lisäksi erityisesti jollekin tietylle ryhmälle tai elämäntilanteisiin tarkoitettuja palveluja, joiden tavoitteena on ehkäistä lasten tai lapsiperheiden huono-osaisuutta tai syrjäytymistä. (Törrönen, Vornanen, 2004.) Perheen talo –yhteistyöhankkeen tavoitteena on ollut tarjota ja kehittää

matalan kynnyksen avopalveluja, joilla on ollut tarkoitus ennalta ehkäistä ongelmien kehittymistä. Toiminta lähtee mahdollisimman varhaisesta puuttumisen ajatuksesta, että perheet saisivat perheille tarkoitettuja avopalveluja juuri oikeaan aikaan. Keskeisenä toiminnassa on yhteistyöhankkeen toimijoiden (Mannerheimin Lastensuojeluliiton Iisalmen yhdistys ry, Iisalmen Pelastakaa Lapset ry ja Ylä-Savon Ensi- ja Turvakotiyhdistys ry) ja julkisen sektorin palvelujärjestelmän mahdollisimman hyvä ja nopea tiedonkulku ja toimintojen kehittäminen. Hankkeessa yhdistyvät perheiden opastus erilaisissa perheitä tukevissa interventioissa ja samalla eri toimijoiden hyvien perhetyön käytäntöjen ja kokemusten jakaminen.

Perheen talo –yhteistyöhankkeessa mukana olevien yhdistysten asiakasperheet ovat olleet pääasiassa tavallisia perheitä, onhan avopalvelut tarkoitettu nimensä mukaisesti kaikille. Suurin osa perheistä on ollut aineellisesti ja taloudellisesti hyvin tai ainakin keskinkertaisesti toimeentulevia. Yksinäisyys vaivaa kuitenkin useita vauvaperheitä. Tämä piirre on tullut esille sekä yksinhuoltajien perheissä että molempien vanhempien perheissä. Jäädään liian yksin pienen vauvan tai useamman pienen lapsen kanssa. Läheisverkosto on heikko tai sitä ei ole ollenkaan. Suhteet sukulaisiin, isovanhempiin ovat heikot tai niitä ei ole ollenkaan. Läheisiä ystäviä ei ole, on joitakin kavereita. Naapurusto tuntuu vieraalta.

Perheiden ohjauksessa onkin tärkeää löytää kanavat erityistuen tarvitseville asiakkaille. Oma paikkani ammattilaisten kentällä on sijoittunut neuvolan ja sosiaalityön välimaastoon. Matalan kynnyksen ja varhaisen puuttumisen työmuodot ja –menetelmät näyttävät palvelevan parhaiten niitä perheitä joille neuvolan peruspalvelut eivät riitä, mutta jotka eivät vielä kuitenkaan ole lastensuojelun ja sosiaalitoimen palveluiden tarpeessa. Itselleni koen haasteelliseksi ennalta ehkäisevän perhekeskeisen ja lapsilähtöisen työn kriittisen arvioinnin. Menetelmien kyseenalaistaminen tuo uskallusta kehittää työtä entistä paremmaksi. Kriittinen arviointi mahdollistaa tutkia interventioiden tuloksia myös ei-toivottujen tulosten osalta (Törrönen, Vornanen, 2004, s.181). Tutkivan työotteen haltuunotto on tärkeää kehitettäessä uusia työmuotoja.

Verkostotyön paikannuksen havaitseminen työntekijänä eli ymmärrys siitä milloin tarvitaan minkinlaista interventiota. Kolmannen sektorin lastensuojelun avopalvelujen kehittäjänä minulla on oltava tietoisuus mihin interventioilla pyritään eli mitä ollaan tekemässä. Verkostotyötä voidaan Arnkilin mukaan tehdä yksinkin vaikkapa siten, että ottaa selville keitä muita tässä tapauksessa (perheessä, tilanteessa tms) on mukana ja keitä näiden asiakkaiden lähiverkostoon kuuluu, joilta he saavat tai toivoisivat saavansa tukea (Arnkil, 2004, s.217). Oman itsen paikannus ”verkostokartalla” on auttanut minua ammattilaisena hahmottamaan työskentelyn kokonaiskuvaa.

Ennalta ehkäisevän ja varhaisen puuttumisen työmenetelmien tavoitteena on vanhemmuuden tukeminen ja kasvatustietoisuuden lisääminen, jossa lapsen turvalliselle kasvulle kaikkein tärkeintä on arki. Arki tarkoittaa lapsen turvallisessa kasvun tukemisessa pysyvyyttä, toistuvuutta ja luotettavuutta, joka ei mitään pintakoristelua kaipaa. Perhe asiakkaana ei ole avun kohde vaan opettelemme ammattilaisina kulkemaan kappaleen matkaa yhdessä vuorovuorovaikutuksessa perheen kanssa.

Kumppanuus on yhteistyönä

luottamuksellinen, tasapuolinen ja

avoin toimintatapa. Se on tietoinen strateginen valinta. Kumppanuus edellyttää yhteistä strategiaa ja luottamusta. Pitkäjänteinen yhteistyö tuottaa myönteistä keskinäistä riippuvuutta, tiedon ja osaamisen yhdistämistä sekä molemminpuolista hyötyä.

Perheen talo -yhteistyöhanke on edennyt tavoitteiden mukaisesti. Hankkeen vetäjänä on ollut hanketyöntekijä, jonka tukena on toiminut ohjausryhmä sekä yhdistysten puheenjohtajista koottu yhteistyöryhmä. Perheen talo -yhteistyöhankkeen kehittämät toiminnot ovat nivoutuneet omalle paikalleen saumattomaksi osaksi koko Iisalmen kaupungin ja seudun palveluverkostoa ja toiminta on merkittävää ennalta ehkäisevää mielenterveystyötä ja se on tukenut varhaisen vuorovaikutuksen sekä kiintymyssuhteen vahvistumista perheissä. Hankkeen toiminta on nähty alueella erityisen merkittävänä avoimuuden tukitoimien kehittäjänä ja toteuttajana. Perheiden äänen kuuluminen ja sekä näkyväksi tekeminen sekä osallisuuden lisääminen ja laaja-alainen yhteistyö eri tahojen kanssa on ollut hankkeen tärkein tulos

Tässä kohtaa on ollut paikallaan vertaisryhmätoiminnan ja tukihenkilötoiminnan ja yökylätoiminnan kehittäminen. Vertaisryhmille on ollut tarvetta erityisesti pienten vauvojen perheissä. Jatkossa pyritään entistä enemmän tekemään yhteistyötä neuvolan kanssa ja kehittämään vertaisryhmätoimintaa siten, että se toimii luontevana jatkumona neuvolan omille valmennusryhmille. Tukihenkilötoiminnalla on myös ollut kysyntää ja kova tarve olisi levittää tukihenkilötoimintaa lähikuntiinkin. Perheen talo – yhteistyöhanke on valmis suuntaamaan katseensa tulevaisuuteen ja visioimaan yhteisöllistä, yhteistä Ylä-Savoa, jossa kaikki toimivat lasten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin puolesta.

10.2 Puheenjohtajien arviointi

Perheen talo-yhteistyöhankkeen avulla olemme mahdollistaneet perheille matalan kynnyksen kohtaamispaikan ja palveluja, jotka tukevat ja kasvattavat perheiden sosiaalista pääomaa ja turvaverkkoja. Yhteistyömme eri järjestöjen kesken on muotoutunut saumattomaksi toimintamalliksi, jossa ainoana päämääränä on perheiden etu. Luonteenomaista tälle työlle on hyvä saavutettavuus, taloudellisuus ja luonnostaan päällekkäistä toimintaa ehkäisevä toimintatapa. Hankkeen avulla olemme voineet käyttää hyväksi myös työllistämistukea ja palkata toimintoihimme työntekijöitä. Samoin tehokas viestintä ja yhteydenpito moniin yhteistyökumppaneihin onnistuu parhaiten "virka-aikana". Hankkeen myötä meitä on pyydetty osallistumaan moniin työryhmiin, joissa kokemuksemme ja yhteydet lapsiperheiden elämään on ollut hyödyksi.

Tukihenkilötoiminta, vertaisryhmät, tapaamispaikka ja yökylätoiminta ovat vain osa hankkeen tuomia hyötyjä seutukunnallemme. Järjestömme moninaiset muut toiminnot, saamamme näkyvyys ja sitä kautta parempi tunnettuus, vapaaehtoisten hyvä yhteishenki ja entistä parempi jaksaminen ovat asioita, jotka hyödyttävät niin tekijöitä kuin työn kohteita. Perheen talo-yhteistyöhanke mahdollistaa, että Ylä-Savossa voidaan jatkossakin toimia Yhdessä Lapsen parhaaksi! (Inkiläinen, Korolainen, Vola, 2008.)

10.3 Ulkoinen arviointi

Ulkoista arviointia on tehty yhteistyössä Savonia-ammattikorkeakoulun Iisalmen yksikön kanssa, josta valmistui hankkeen toimeksiannosta seuraavat opinnäytetyöt:

1. ”Tää on ihan ykkösjuttu” „Äitien kokemuksia varhaista vuorovaikutusta tukevasta ryhmästä, joulukuu 2006
 - * Saija Harju
 - * Minna Huotari
2. Vertaistuki yksinhuoltajien voimavarana Iisalmessa, joulukuu 2006
 - * Mari Pernu
 - * Tanja Sirviö
3. Perheleiri perheen tukena; Vanhempien näkemyksiä perheleirin merkityksestä, joulukuu 2006
 - * Jaana Karppinen
 - * Virpi Annanolli
4. Toimintapäivät isä-lapsi ryhmän käynnistäjänä Iisalmessa, joulukuu 2006
 - * Paula Nousiainen
 - * Jaana Heikkinen
5. ”Semmonen tuki ja turva”: iisalmelaisten lapsiperheiden kokemuksia Pelastakaa Lapset ry:n tukihenkilötoiminnasta, joulukuu 2007 (toimeksiantaja Pelastakaa Lapset ry)
 - * Heli Jauhiainen
 - * Elina Määttä
 - * Sanna Taskinen
6. WWW - Wanhemmat Warmana Webbiin – työskentelyopas Ylä-Savon Mediakasvatustyöryhmälle, joulukuu 2008 http://www.perheentalo.fi/toiminnat_mediakasv.php
 - * Elina Lohtander
 - * Tea Vimpari

Lisäksi eri yhteistyötahojen avainhenkilöiltä pyydettiin lausuntoja toiminnan vaikuttavuudesta vuosina 2006 ja 2008 uusien hankehakemusten liitteiksi. Kaikkien lausuntojen sisällöt ovat tukeneet hankkeen arviointia. Iisalmen kaupungin sosiaalilautakunta antoi kunniakirjan hankevastaavalle toukokuussa 2006 hyvin tehdystä ennalta ehkäisevän työn kehittämisestä Iisalmen seudulla.

Koko hankkeen arviointiin liittyvä KUULE LAPSEN JA PERHEEN TARINAA -ILTA pidettiin 20.11.2006 Lapsen oikeuksien päivänä. Iltaan osallistui noin 25 henkilöä. Hankkeen loppuseminaari pidettiin Lasten Oikeuksien päivänä 20.11.2008 Perhekeskus Onni ja Ilonassa. Itä-Suomen hovioikeuden presidentti Mikael Krogerus piti tilaisuudessa alustuksen ”Syrjäytymisen hinta” - ennalta ehkäisevä lapsiperhetyö oikeuslaitoksen näkökulmasta. Tilaisuudessa oli noin 60 osallistujaa.

LÄHTEET:

Allianssin esite 2004, Perhe- ja mielenterveyskeskus Allianssi, Perheinterventio, Tytti Solantaus/Toimiva perhe

Arnkil Tom Erik, 2004, Verkostotyö lastensuojelussa – menetelmät huolen mukaan, teoksessa Puonti Annamaija, Saarnio Tuula, Hujala Anne (toim.) Lastensuojelu tänään, 2004, Kustannusosakeyhtiö Tammi, Gummerus Kirjapaino oy, Jyväskylä 2004.

Bardy, M., Salmi, M. & Heino, T. 2001. Mikä lapsiamme uhkaa? Suuntaviivoja 2000-luvun keskusteluun. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Eriksson, E. & Arnkil, T. 2005. Huoli puheeksi. Opas varhaisista dialogeista. Stakes, Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Oppaita 60. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Jauhiainen, H. & Määttä, E. & Taskinen S. 2007, ”Semmonen tuki ja turva”: iisalmelaisten lapsiperheiden kokemuksia Pelastakaa Lapset ry:n tukihenkilötoiminnasta, joulukuu 2007, Savonia-ammattikorkeakoulu, Iisalmen yksikkö, opinnäytetyö.

Korolainen Päivi, Palmu Tuula, Vola Anne, Tervehdys puheenjohtajilta, Perhe on lapsen elämän ydin, 24.3.2006, Perheen talo-yhteistyöhankkeen lapsiperheliite, Salmetar, sitoutumaton Iisalmen paikallislehti

Inkiläinen Kaisa, Korolainen Päivi, Vola Anne, Puheenjohtajien lausunto RAY:n hakemuksen liitteeksi 17.9.2008

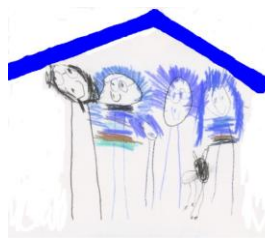
Mattila Kati-Pupita, Tästä tulee tori, Näkökulmia turvalliseen kasvuun., 2004, s. 16, Sininauhaliitto, Nähdynsi tulemisen toivo-kehittämishanke, Oy Trio-Offset Ab, Helsinki, 2004

Paunonen, M. & Vehviläinen-Julkunen, K. 1999, Perhe hoitotyössä, Porvoo, WSOY

Puonti, A., Saarnio, T., Hujala, A., Lastensuojelu tänään, 2004, s.3, Kustannusosakeyhtiö Tammi, Gummerus Kirjapaino oy, Jyväskylä 2004.

Törrönen Maritta, Vornanen Riitta, 2004, s.154,181, Lastensuojelun ehkäisevä työ, teoksessa Puonti Annamaija, Saarnio Tuula, Hujala Anne (toim.) Lastensuojelu tänään, 2004, Kustannusosakeyhtiö Tammi, Gummerus Kirjapaino oy, Jyväskylä 2004.

Vertio Harri, 2003,s.56-57, Järjestöt asiantuntijoina, teoksessa Niemelä Jorma, Dufva Virpi (toi.,) Hyvinvoinnin arjen asiantuntijat, sosiaali- ja terveysjärjestöt uudella vuosituhannella, Jyväskylä PS-Kustannus.

SÄHKÖISET LÄHTEET

Huolen vyöhykkeistö <http://info.stakes.fi/verkostomenetelmat/FI/vyohyккеisto/index.htm>, luettu 25.5.2009

Itä-Suomen läänin peruspalvelujen tila 2004

<http://www.laanhallitus.fi/ita/suomi/peruspalvelut2004>

Ylä-Savon aluekeskusohjelma 2001, Aluekeskus Iisalmi, ympärillä Ylä-Savo pdf-tiedosto,

<http://www.yla-savo.fi/?deptid=18812>

Yhdessä lapsen parhaaksi

PERHEEN TALO -YHTEISTYÖHANKE

*Iisalmen Pelastakaa Lapset ry
Mannerheimin Lastensuojeluliiton Iisalmen yhdistys ry
Ylä-Savon Ensi- ja turvakotiyhdistys ry*

Hankevastaava Sinikka Niskanen
Perhekeskus Onni ja Ilona
Pohjolankatu 9
74100 IISALMI
P. 040-7 431 773

email: sinikka.niskanen@perheentalo.fi,
www.perheentalo.fi

